

Inhoud

1. Woord vooraf	2
2. Oude Woudebergse Families (12): Schimmel	3
3. Eindejaarsbijeenkomst bestuur en vrijwilligers	17
4. Expositie <i>Winterpret</i>	25
5. Bestuurswisselingen	27
6. Gastheer/vrouw gevraagd	27
7. Expositie <i>Oranje boven!</i>	28
8. Nieuwe aanwinsten voor de collectie	29

1. Woord vooraf

Dit is het eerste nummer van jaargang 2013 van *Oud Woudenberg*. Het is alweer de tiende jaargang. De omslag heeft een kleine wijziging ondergaan. Zoals u kunt zien is daar het nieuwe logo van onze stichting geplaatst: nog steeds het inrijhek van Groenewoude, maar vanaf nu in gestileerde vorm en met een nieuw lettertype.

Dit nummer begint met de geschiedenis van een bekende familie uit het dorp en de regio, namelijk het geslacht Schimmel. In 1923 was het een van de vijftien meest voorkomende namen in de gemeente Woudenberg. Uit onderzoek bleek dat ze bijna allemaal directe familieleden van elkaar waren: ooms en neven. Dat is nog niet eerder voorgekomen in deze serie. Veel foto's en een geschiedenis die vier eeuwen teruggaat, maken het tot een interessant artikel.

Hierna volgt het verslag van de toespraak van voorzitter Johan de Kruijff voor bestuursleden en vrijwilligers tijdens de traditionele eindejaarsontmoeting. Zoals u kunt lezen was het een heel druk jaar in verband met de verhuizing naar ons nieuwe onderkomen in het Cultuurhuis. Nu 'het stof is neergedaald' beginnen we ons er steeds meer thuis te voelen.

Daarna is er aandacht voor enkele bestuurswisselingen en een oproep voor een gastheer/vrouw.

Door de plotselinge aankondiging van koningin Beatrix om dit jaar af te treden wordt een geplande tentoonstelling over 200 jaar koninkrijk en de Oranjes naar voren geschoven in dit jaar.

Tenslotte krijgt u een overzicht van de nieuwe aanwinsten voor de collectie die door schenking in ons bezit kwamen.

Ik wens u veel leesplezier.

Wim de Greef, eindredacteur

2. Oude Woudenbergse Families (12): Schimmel

In een adresboek uit 1923 staan *alle* 613 Woudenbergse gezinnen.
De volgende achternamen komen het meest voor:

De Bree (9x), Van Dijk (10x), Van Egdome (14x), Van Ginkel (13x),
(Van) Kolfshoten (15x), Koudijs (11x), Van de Lagemaat (10x),
Ter Ma(a)ten (8x), Meerbeek (8x), Meerveld (7x), Moesbergen (8x),
Schimmel (10x), Veld(t)huizen (12x), Wagensveld (7x),
Van de Wetering (8x), Van der Wiel (9x), (Van) Wol(f)swinkel (12x).

Deze keer graag uw aandacht voor naamdragers *Schimmel*.

1923: Het Adresboek¹

In het adresboek uit 1923 staan de volgende acht gezinnen *Schimmel*.
(NB Het huisnr. is een plaatselijk doorlopend nummer.)

naam	beroep	huisnr.	straat/buurt/boerderij	foto
<i>Schimmel Az., A.</i>	koopman	462c	Scherpenzeelschenweg	--
<i>Schimmel Ez., A.</i>	landbouwer	423	Scherpenzeelschenweg	p.4
<i>Schimmel Gz., A.</i>	landbouwer	363	Zandgat	p.10
<i>Schimmel, E.</i>	koopman	330a	Scherpenzeelschenweg	p.7
<i>Schimmel, H.</i>	koopman	426c	Scherpenzeelschenweg	--
<i>Schimmel Jr., Jak.</i>	bakker	49	Voorstraat	p.8
<i>Schimmel Sr., Jak.</i>	landbouwer	103	Schoolstraat	p.4 & 6
<i>Schimmel, Joh.</i>	hotelhouder	497	Holevoet	p.4
<i>Schimmel, M.</i>	caféhouder	418	Stationskoffiehuis	p.9
<i>Schimmel, W.</i>	stalhouder	498	Holevoet	p.4 & 5

¹ *Adresboek der Gemeenten Bunschoten, Hoogland, Nijkerk, Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel, Renswoude, Hoevelaken en Stoutenburg*, bewerkt naar de officieele gegevens welwillend verstrekt door de betreffende secretarieën, drukkerij S.W. Melchior, Amersfoort, 1923.

Negen van de tien personen Schimmel in bovenstaande adreslijst zijn directe familie van elkaar.

Het zijn kinderen of kleinkinderen van Evert Schimmel en Antje Ploeg, die een logement en stalhouderij hadden aan de Holevoet. Ook hun kinderen en kleinkinderen hadden veelal een eigen zaak.² Een ondernemende familie dus.²

Het gezin van Evert Schimmel en Antje Ploeg voor de inrijschuur aan de Holevoet. Foto circa 1885.

Zittend v.l.n.r. Mientje, moeder Antje Ploeg, vader Evert Schimmel en Johan.

Staannd v.l.n.r. Aartje, Willem, Jakob, Arie, Bart en Antje.

(foto collectie W. Schimmel Wzn, Scherpenzeel, kleinzoon van Willem).

² Diverse auteurs, 'Historie van de "Witte Holevoet" ', in: *Oud Scherpenzeel*, 2003-1.

Boven het logement met inrijschuur van de familie Schimmel aan de Holevoet, op de grens (= de weg) met Scherpenzeel, circa 1915. Toen eigendom van Johannes Schimmel Ezn. In 1923 is dit huis nr. 497. (foto collectie OW 36596).

*Links Willem Schimmel Ezn (1865-1939), broer van Johannes, was stalhouder en woonde in huis nr. 498 in 1923. (foto coll. OW 32694 (detail), 1936).
De stalhouderij was gevestigd in een riante schuur (niet zichtbaar op de foto hierboven).
Deze stond links naast het logement tegenover de molen.
Willem Schimmel was gemeenteraadslid (1923-1935) en wethouder (1919-1923 en 1935-1939) van Woudenberg.³*

³ Gemeente Woudenberg, *Samenstelling gemeentebestuur van Woudenberg vanaf 1851*, overzicht aangeboden aan de aftredende raadsleden in 1994, waaronder E.C. Veldhuis.

Jakob Schimmel Ezn in dienst ca. 1880. Hij vestigde zich later als landbouwer aan de Achterstraat (thans Schoolstraat) in Woudenberg. Op de adreslijst uit 1923 is hij vermeld als: 'Schimmel Sr., Jak.' Hij was een broer van onder andere Willem en Johannes, die op de vorige bladzijde werden genoemd. Jakob was de vader van o.a. Evert en Jakob, die hierna besproken worden. (Ingekleurde foto op paneel (ca.70hx40b) in bezit van kleindochter O.G. (Dien) Druiff-Schimmel Adr., Woudenberg. (foto gemaakt door Piet de Kruif jan.2013)

Boven huize De Draai, huis nr. 330a in 1923 aan de Scherpenzeelschenweg, thans Stationsweg Oost 136. ⁴ (foto coll. OW 31264, kort na de bouw) De eerste steen, die links in de voorgevel zichtbaar is, heeft het opschrift: 'Eerste steen gelegd door W.G. van Maanen 13 oktober 1910'. Dit is Wilhelmina Gerdina (Mien) van Maanen, de aanstaande vrouw van Evert Schimmel, met wie hij 23 februari 1911 trouwde. ⁵

Links Evert Schimmel (1885-1939), koopman, die De Draai in 1910 liet bouwen.

(foto coll. OW 32694 (detail), 1936).

Evert Schimmel was gemeenteraadslid (1923-1935) van Woudenberg.

Evert was een zoon van Jakob Schimmel op de vorige bladzijde.

⁴ Later gekocht door Willem de Greef, veevoederhandelaar (grootvader van de schrijver van dit artikel) en thans bewoond door Willems' zoon Frans de Greef.

⁵ Zie ook: E. Stades-Vischer en K. Veenland-Heineman, *Woudenberg geschiedenis en architectuur*, 1999, pp.168-169.

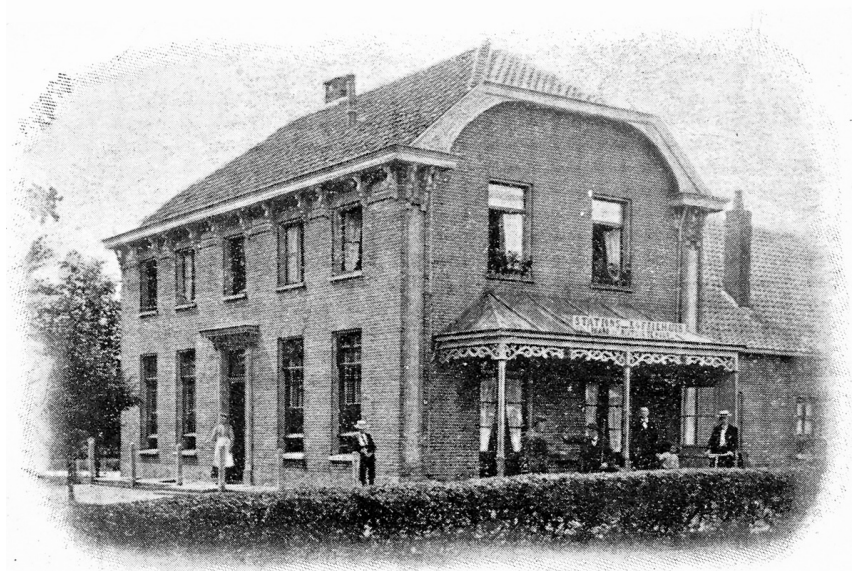
Boven de bakkerszaak van de familie Schimmel aan het begin van de Voorstraat, op de plek waar deze nu, in gemoderniseerde vorm, nog staat.

*(foto van Ansichtkaart coll. OW 00044, vóór 1935) ⁶
Dit is huis nr. 49 aan de Voorstraat in 1923, thans Voorstraat 4.*

In 1895 vestigde zich hier uit Driebergen de in IJsselstein geboren L.E. Beszelsen (1864-1935) als bakker. Hij werd opgevolgd door zijn schoonzoon Jakob Schimmel (Jr. in 1923) (1896-1966).⁷ Zie foto links. (foto coll. OW 32694 (detail), 1936). Jakob was een broer van Evert Schimmel op de vorige bladzijde.

⁶ Verder uitgebreid beschreven in: G.D. Marringa e.a. redactie, '100 jaar bakkerij Beszelsen/Schimmel', in: *De Klapperman, Bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg*, december 1995.

⁷ De bakkersdynastie werd hierna voortgezet door Jakob's zoon Jakob (roepnaam Jaap) (1925-1986). En tenslotte door diens zoon Jakob (Jaap), geboren in 1953, die de zaak tegenwoordig runt.

Boven het Stationskoffiehuys (huis nr. 418 in 1923) waarvan Marinus Schimmel (1898-1968) toen de caféhouder was (foto coll. OW 36470, vóór 1910). Marinus was een zoon van Arie Schimmel en een neef van Jakob en Evert Schimmel, hiervoor besproken. Arie Schimmel (1863-1933) heeft het Stationskoffiehuys in 1885 laten bouwen. Het is later steeds verder uitgebreid en wijd en zijd bekend geworden als Hotel Schimmel en nu als Partycentrum Schimmel.^{8 9}

Marinus Schimmel was naast caféhouder ook imker.

Op de foto hiernaast uit circa 1935 is hij te zien bij een cursus in Woudenberg (staande tweede van links).

In het midden zitten de deelnemers met hun bijenkorf.

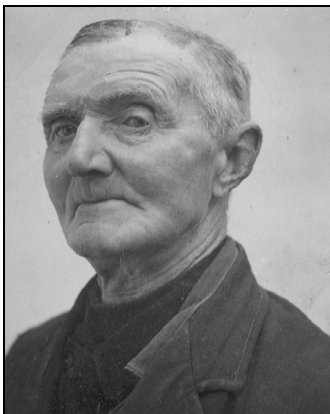
(foto coll. D.A. Verkerk)

⁸In 1960 werd de zaak overgedaan aan Marinus' zoon L.E. (Bert) Schimmel. Toen hij ermee stopte is de zaak verkocht aan derden.

⁹ Verder uitgebreid beschreven in: G.D. Marringa e.a. redactie, '100 jaar Hotel Schimmel', in: *De Klapperman, Bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg*, januari 1985.

Boven de in 1912 gebouwde boerderij Het Zandgat op de grens met Leersum. In 1939 alweer afgebroken voor de aanleg van de snelweg A12, die er thans recht overheen loopt (in het verlengde van de Laagerfseweg). In 1923 is dit huis nr. 363.¹⁰ (foto collectie J. van Bemmel-Schimmel, circa 1935)

Links eigenaar en bewoner Arie Schimmel Gzn (1859-1948), landbouwer, in circa 1942. Hij is de enige Schimmel op de adreslijst uit 1923 die niet van de 'Holevoet-tak' is. Wel familie, maar iets verder weg. Zie de stamboom hierna. (foto coll. Joh. Schimmel Alb.zn, Woudenberg)

¹⁰ Zie verder: W.H.M. Nieuwenhuis, *Geschiedenis van Rumelaar*, 1996 en W. de Greef e.a. *Stamboom van Arie Schimmel en Johanna van de Vliert*, 2004.

1824: Volkstelling¹¹

naam	aantal gezinnen
<i>Schimmel</i>	2

1805: Lidmaten kerk¹²

Van de Gereformeerde (vanaf 1816: Hervormde) Gemeente Woudenberg.

naam	opmerkingen
Rijkje Jacobse van de Haar, weduwe van A. <i>Schimmel</i>	obiit (is gestorven) 1810

In een aantal andere (oudere) bewerkte bronnen met betrekking tot Woudenberg uit respectievelijk 1783, 1748, 1693, 1675 en 1653 komt de naam *Schimmel* niet voor.¹³

¹¹ J.J. Timmer, 'Het bevolkingsregister van 1824', in: *De Klapperman*, 1986.

¹² W. de Greef, *Lidmaten geref. gem. Woudenberg 1683, 1690-1816* (Historische Toegangen van de Gelderse Vallei (HTGV), deel 20), 2001.

¹³ Het Utrechts Archief, recht.archieven Woudenberg, Huisgezinnen 1783, inv.nr. 2347, W. de Greef, *Huisgezinnen gerecht Woudenberg 1748* (HTGV 8), 1988, W.H.M. Nieuwenhuis, *Haardstedengeld gerecht Woudenberg 1693* (HTGV 12), 1990, W.H.M. Nieuwenhuis, *Huisgezinnen Woudenberg en Geerestein 1675* (HTGV 11), 1990, A.F.M. Reichgelt, *Slaperdijkgeld Woudenberg, Leusden c.s. en Renswoude 1653* (HTGV 19), 2000.

Stamboom Schimmel (ca.1700 - ca.1940)

De gezinnen Schimmel die in 1923 in Woudenberg wonen zijn (op een na) kinderen of kleinkinderen van Evert Schimmel en Antje Ploeg.

Eén Schimmel op de lijst is een verre neef van hen.

Allemaal stammen zij af van Willem Schimmel (1707-1789) en Aaltje van Velthuisen uit Leusden, zoals in onderstaand schema is weergegeven.

(De personen die in de adreslijst uit 1923 staan, zijn *cursief* vermeld.)

WILLEM ADRIAANSZ SCHIMMEL (1707-1788)

landbouwer en koster van de kerk van (Oud-)Leusden

trouwt (tr.) 1730 Leersum met Aaltje van Velthuisen

JOHANNES SCHIMMEL (ca.1736-1800)

logementhouder (Leusden, Ede)

tr. 1781 Ede met Geertrui v. Ginkel

AALBERT SCHIMMEL (1795-1857)

landman

tr. 1821 Ede met Aartje Haverkamp

EVERT SCHIMMEL (1827-1889)

landbouwer, later logementhouder aan de Holevoet

tr. 1857 Scherpenzeel met Antje Ploeg

Kinderen uit dit huwelijk onder andere (o.a.):

JAKOB

(1860-1924)

landbouwer

tr. 1884

Oetje v.d. Wetering

kinderen o.a.:

EVERT (1885)

koopman

JAKOB (1896)

bakker

ARIE

(1863-1933)

landbouwer

tr. 1884 [!]

Marrigje v. Ravenhorst

kinderen o.a.:

HENDRIK (1887)

koopman

ARIE (1894)

koopman

MARINUS (1898)

caféhouder

GIJSBERT SCHIMMEL (1734-1813)

landbouwer op Lokhorst (Leusden)

tr. 1771 Voorthuizen Maria v. Middendorp

achterkleinzoon:

ARIE (1859-1948)

landbouwer op het Zandgat

tr. Scherpenzeel 1897 Johanna v.d. Vliert

WILLEM

(1865-1939)

stalhouder

tr. 1897

Jannetje v. Wolswinkel

JOHANNES

(1873-1929)

hotelhouder

tr. 1910

Wilhelmina Bouw

Soort naam, schrijfwijze, afkomst en betekenis

In tegenstelling tot de meeste andere achternamen uit deze serie artikelen is Schimmel geen herkomstnaam, maar een bijnaam (alias).¹⁴

Dit blijkt ook uit stamboomonderzoek verder terug in de tijd:

JAN JANSEN SCHIMMEL ALIAS BUIJS¹⁵, ook genoemd: **JAN JANSEN BUIJS**

(geboren vóór 1580 - overleden vóór 1646), tr. N.N.

landbouwer, eigenaar en gebruiker van vele stukken land in Leusden¹⁶, plaatsvervangend schout van Leusden en Leusbroek in 1622¹⁷

|

BUIJS JANSEN

(geboren vóór 1600 - overleden ná 1664) tr. Gijsbertje Jans¹⁸

landbouwer, eigenaar/gebruiker van land in Leusden als opvolger van zijn vader¹⁹

|

WILLEM BUIJS, ook genoemd: **WILLEM BUIJS SCHIMMEL**

(geboren circa 1630 - overleden 1693) tr. Jannetje Gijsberts

landbouwer, eigenaar/gebruiker van land in Leusden als opvolger van zijn vader²⁰ koster en schoolmeester te Leusden, voor het eerst benoemd in 1653²¹

|

ADRIAAN WILLEMSZ SCHIMMEL

(geboren 1673 - overleden 1725/26) tr. Jannetje Ariens van Vulpen

landbouwer, eigenaar/gebruiker van land in Leusden²²

koster en schoolmeester te Leusden

|

WILLEM ADRIAANSZ SCHIMMEL (1708-1788)

volgt op het stamboomschema hiervoor

¹⁴ Website: <http://www.meertens.knaw.nl> 26-12-2012.

¹⁵ J. Verduin, *Oudschildgeld Leusden c.s. 1536-1806: Leusden, Leusbroek* (HTGV 14), p. 77, 78.

¹⁶ HTGV 14, p.77, 78, 79, 80, 81, 85, 96, 99, 100, 104.

¹⁷ Archief Eemland te Amersfoort, Gerecht Leusden, Leusderbroek, Hamersveld, Snorrenhoef en Donkelaar, 1536-1811, bnr.602 (AE, bnr.602), inv.nr.1049, d.d. 23-12-1622.

¹⁸ AE, bnr.602, inv.nr.1049, d.d. 11-11-1644 en 1-6-1649.

¹⁹ HTGV 14, p. 96, 99, 100, 104.

²⁰ HTGV 14, p. 99.

²¹ AE, bnr.602, inv.nr.1049, d.d. najaar 1653, en inv.nr.1050, d.d. 8 juli 1659.

²² HTGV 14, p. 22.

De kerk van Leusden vóór 1727. De kerk die hier is afgebeeld, is de kerk die stond in Oud-Leusden, ten zuiden van de huidige snelweg A28, bij de kruising van Doornseweg/Dodeweg niet ver ten zuiden van Amersfoort.

De toren staat er nog steeds.

De familie Schimmel hield herberg bij deze kerk; hun huis is links getekend.

*Ook hoorden er enkele tientallen hectaren land bij waarop zij boer waren.*²³

*Tussen 1653 en 1788 waren opeenvolgende generaties Schimmel er koster / schoolmeester / voorzanger.*²⁴

(tekening Jacobus Stellingwerf, 1727 naar een ouder voorbeeld, in de Atlas Nidek)

Afkomst

Zoals uit het tweede stamboomfragment hiernaast blijkt, heeft het geslacht Schimmel dat in dit artikel wordt beschreven, haar herkomst in Leusden, in ieder geval vanaf circa 1600.

Uit onderzoek van Teus Schimmel is gebleken dat er tenminste nog vijf andere geslachten Schimmel in Nederland zijn.

Dus in totaal zes verschillende families, die géén gemeenschappelijke voorvader hebben.²⁵

²³ C. van den Hengel, *Bijdragen tot de geschiedenis van Leusden*, 1974 (2 delen), p.122; zie ook p.120 en p.168, noot 453a.

²⁴ W. de Greef e.a., *Stamboom van Arie Schimmel en Johanna van de Vliert*, 2004, p.11.

²⁵ Website: <http://www.tschimmel.nl> 26 december 2012.

Schrijfwijze

Komen bij de andere achternamen uit deze serie artikelen vele naamvarianten voor; zo niet bij het geslacht Schimmel.

Vanaf het begin dat deze naam door deze familie wordt gedragen (begin 17e eeuw) is de schrijfwijze onveranderd gebleven.

Betekenis

Het woord 'schimmel' is al in de middeleeuwen bekend. Zowel als aanduiding van organismen die op levend of dood materiaal groeien en als aanduiding voor een wit of grijsachtig paard.

Daarbij heeft de eerste betekenis de oudste papieren.

Een schimmelpaard is dan niets anders dan:

een paard dat schimmelkleurig is.^{26 27}

Zoals hiervoor al gesteld, kan Schimmel als achternaam daarom vrij zeker als bijnaam (alias) worden opgevat.

Een bijnaam wordt meestal door anderen gegeven als vergelijking met iets of iemand. Die vergelijking kan bijvoorbeeld kenmerkend, onderscheidend, schimpend of spottend bedoeld zijn.

De associatie met het opvallende schimmelpaard ligt hier voor de hand.

Stamvader Jan Jansen Buijs zal 'schimmel' zijn genoemd omdat zijn haar wit was.

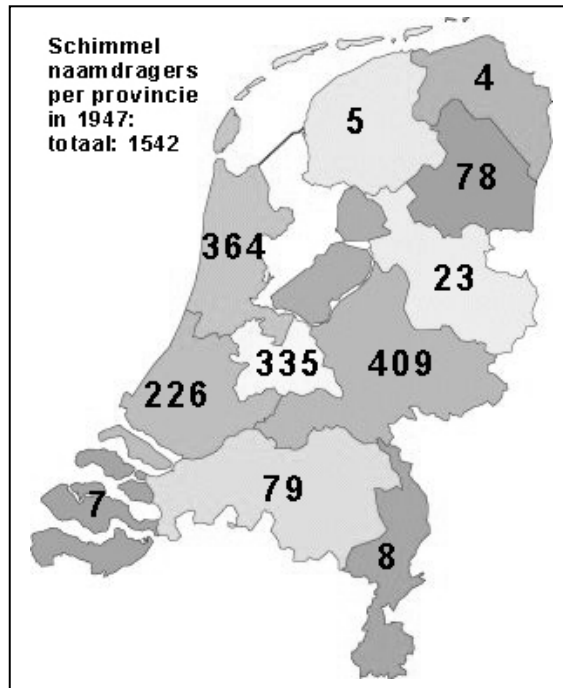
De bijnaam 'schimmel' zal door stamvader Jan Jansen Buijs positief zijn opgevat en hij is hem als vaste achternaam gaan gebruiken.

Zijn zoon Buijs Jansen dacht er misschien anders over, want hem heb ik in de bronnen nog niet aangetroffen met de achternaam Schimmel.

Diens zoon Willem Buijs pakt de draad echter weer op en vanaf hem wordt Schimmel als vaste achternaam door zijn kinderen en verdere nakomelingen gebruikt.

²⁶ J. de Vries en F. de Tollenaere, *Etymologisch woordenboek. Waar komen onze woorden vandaan?*, Utrecht/Antwerpen 1983, p.268.

²⁷ J. Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek*, Den Haag 1911, p.499.

1947: Spreiding over Nederland

Op het kaartje hierboven ziet u het aantal naamdragers Schimmel per provincie in Nederland in 1947.²⁸

Er leefden in ons land toen **1542** personen met deze familienaam.

Circa 72% hiervan woonden in de provincies Noord-Holland, Utrecht en Gelderland. De overigen zijn verdeeld over alle andere provincies.

2000: Telefoongids KPN²⁹

In 2000 komt de naam Schimmel in het telefoonboek onder Woudenberg 11 keer voor. In het adresboek uit 1923 was dit 10 keer.

Wim de Greef Azn.

²⁸ *Nederlands Repertorium van Familienamen (NRF)*. Het NRF is gebaseerd op de Volkstelling van 1947. Kaartondergrond: Meertens Instituut, Amsterdam.

²⁹ *Telefoongids KPN-Telecom*, nr.10 (regio) Soest, Amersfoort, 1999/2000, witte gedeelte, p.559 e.v., 's-Gravenhage, z.j.

3. Eindejaarsbijeenkomst bestuur en vrijwilligers

Het is een traditie geworden dat op oudejaarsdag het bestuur en alle vrijwilligers van het afgelopen jaar uitgenodigd worden in de Oudheidkamer voor een 'eindejaarschouderklopje'.

Samen met hun partners verhalen we dan onder het genot van een oliebol en een drankje, wat er allemaal is gedaan en wat we het aankomende jaar willen gaan doen.

Eindejaarstoespraak door voorzitter Johan de Kruijff. (foto Gerrit van de Berkt)

Verhuizing naar het Cultuurhuis en inrichting nieuwe Oudheidkamer

De onderzoeksruijnte pakte al snel in en verhuisde eind februari 2012 als eerste naar het Cultuurhuis o.l.v. Wim de Greef.

De opbouw en inrichting van de expositieruimte had meer tijd nodig. Sterker nog, tijdens de officiële opening op 7 maart 2012 deden wij alleen mee met een ruwbouwopening.

Op 31 maart 2012 opende burgemeester Cnossen onze nieuwe Oudheidkamer met een druk op de knop om de website www.woudenbergopdekaart.nl te lanceren. Zij en de beide wethouders namen daarvoor plaats op onze oude B&W-stoelen uit 1936. De vrijwilligers die aan de opbouw en inrichting hebben meegewerkt werden kort na de opening op een feestavond in het zonnetje gezet.

De volgende thema's zijn te zien:

Klederdracht, schoolklas en heerd o.l.v. Annie Robbertsen (en haar gezin) opgebouwd; *Café de Poort* door aannemer Legemaat en afronding o.l.v. Ody Honders; thema *Kerk* o.l.v. Piet de Kruif en Pieter Koekkoek. De computerpresentatie *Reis door de tijd* : bouw o.l.v. Ody Honders en automatisering door Eric Schaling.

De website www.woudenbergopdekaart.nl o.l.v. Eric Schaling.

De thema's *Tabak*, *Gemeentehuis*, *Ridderhofsteden* en *Pyramide* o.l.v. Piet de Kruif.

Nelleke Robbertsen heeft ons geadviseerd in deze evenwichtige inrichting. Een grote groep vrijwilligers heeft hieraan meegeholpen.

Samenwerking gemeente, koepelstichting en cultuurhuispartners

Bestuurslid Jan van Egdom heeft ons voortreffelijk vertegenwoordigd tijdens de onderhandelingen van het huur-en subsidiecontract tussen ons en de gemeente. We zijn langjarig verzekerd van onze plek, waarbij ook de normale financiële kant gewaarborgd is. Wij zijn ons gemeentebestuur hiervoor heel dankbaar.

Herman Schouten is namens onze stichting bestuurslid in de koepelstichting van het Cultuurhuis. Hanneke Weijers is onze cultuurcoördinator en zij verzorgt de samenwerking met de cultuurhuispartners om, waar nodig tot een gezamenlijk programma te komen. Annie Robbertsen zit namens ons in de programmering van het Cultuurhuis.

Verhuizing en uitruimen Oudheidkamer Schoolstraat

Alle inventaris en objecten werden geregistreerd en daarna ingepakt met waardevolle medewerking van onder meer Gerrit van de Berkt. Een grote bijdrage in de verhuizing hadden Cor Robbertsen en andere 'sterke mannen'. Tenslotte werd eind mei het afval uit de Schoolstraat door de milieudienst van de gemeente opgehaald. Een vrachtwagen vol, waarvoor we alleen een doos gebak verschuldigd waren. Op 1 juni 2012 werden de ruimten veegschoon opgeleverd aan de gemeente.

Gastvrouwen en heren

Na de opening van 31 maart 2012 is de Oudheidkamer vier dagdelen per week open.

Wij hebben een leuke groep van circa dertig vrijwilligers bereid gevonden in duo's tijdens de openingsuren aanwezig te zijn. Daarnaast hebben verschillende gastvrouwen zich ook ingezet bij lezingen en evenementen in de Oudheidkamer.

In augustus 2012 hebben we een eerste evaluatieavond gehad, waarbij wensen naar voren gebracht werden. Ook werd een informatiefilm getoond over de historische tabakscultuur in Woudenberg.

Neelie Hek en Annie Robbertsen willen na 1 jaar ofwel rond 1 april 2013 evalueren of ervaringen andere inzichten oplevert, waarna bijsturing plaatsvindt.

Schoonmaak

Onder leiding van Neelie Hek en Annie Robbertsen hebben we een eigen schoonmaakkploeg. Zij zorgen in toerbeurt ervoor dat het er bij ons altijd 'spic en span' uitziet.

Onderzoeksruijnte

In de onderzoeksruijnte werd bestaand meubilair aangevuld tot zes flinke werktafels en tien bureaustoelen. Een gedeelte voor de ramen van het trappenhuis werd ingericht als een thema-etalage.

In de onderzoeksruijnte zijn ondergebracht: de bibliotheek, foto's en ansichtkaarten, kaarten en luchtfoto's, documenten en archiefstukken, themaverzamelingen en verzameling krantenknipsels.

Van al deze deelcollecties wordt een catalogus gemaakt o.l.v. Wim de Greef. De bibliotheek werd overzichtelijk en gedocumenteerd ingeruimd door Hans van de Munt en Govert Ekelmans.

Fred Tempelman vult de catalogus met de collectie krantenknipsels.

Eerder heeft hij de schilderijen geïnteriseerd.

De foto's en ansichten zijn volledig gedigitaliseerd en op tekst doorzoekbaar. Cor Roodnat heeft hier veel werk aan gehad. Wim van der Wiel en Jan Cozijnsen zetten de namen van personen bij de foto's, waar dit nog niet gebeurd is. Bertus Mulder gaat het dorp in met fotomappen om dit bij plaatsgenoten op leeftijd na te vragen.

Pieter Koekkoek en Derk Eilander doen onderzoek naar de periode van eerste bewoning in het oudste deel van het dorp rond de Voorstraat.

Wim Schipper onderzoekt de achtergronden rond ons oorlogsmonument bij de begraafplaats.

*Er werd aandachtig geluisterd naar de toespraak van Johan de Kruijff.
(foto Gerrit van de Berkt)*

Automatisering

Met de verhuizing naar het Cultuurhuis heeft onze automatisering naar buiten toe een forse stap naar voren gemaakt, door onze fotocollectie via *Reis door de Tijd* en www.woudenbergopdekaart.nl toegankelijk te maken. Vooral Eric Schaling heeft zich ongelofelijk ingezet door de software en inhoud op tijd en grootschalig draaiende te krijgen. Ook intern is het nodige verder geautomatiseerd. Er is een netwerk aangelegd in de onderzoeksruijme waarbij meerderen tegelijk kunnen werken aan onderzoek of bijhouden van digitale archieven en fotocollectie. Ook zijn er toegankelijke verbindingen aangelegd met thema's in de expositieruimte van de Oudheidkamer. Het Rabobank Coöperatiefonds heeft recent een subsidie toegezegd voor de aanschaf van drie *I-pads* op standaard. Deze kunnen geplaatst worden bij thema's in de expositieruimte. Deze *I-pads* kunnen we voorzien van toegankelijke achtergrondinformatie over dat thema.

Kelderdepot

Tot onze vreugde hebben wij dat deel van de kelder in het Cultuurhuis toegewezen gekregen waar de rolarchieven van de Rabobank nog aanwezig waren. Nadat deze voorzien werden van planken, beschikken wij over ruim 300 meter stellingruimte.

Daar liggen in dozen onze kleine historische objecten. Verder zijn daar opgeslagen schilderijen, bodemvondsten, textiel en tijdschriften.

De grote objecten zijn in een loods elders opgeslagen.

Wim de Greef heeft een raamwerk voor een catalogus op de computer gemaakt. Teus Hek, Hans van de Munt, Gerrit van de Berkt en Piet Cle-ton coderen de stukken en vullen deze catalogus.

Monumentendag/Cultuurdag op 8 september 2012

Deze dag valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente en wordt voor wat betreft het monumentendeel in Woudenberg, Renswoude of Scherpenzeel gehouden. Dit jaar was Woudenberg aan de beurt en Jeanine Schaling was namens ons de coördinator.

Doordat de nadruk op cultuur lag werden wij soms niet of te laat ingeschakeld. De dag zelf was mooi en geslaagd. In de evaluatie hebben we gevraagd ons eerder te betrekken bij de opzet.

Jaarlijks historische uitstapje

Ody Honders en Herman Schouten hebben op 19 september een prachtige reis georganiseerd naar Kasteel Anholt in Duitsland. Daarna deden de deelnemers Erve Kots in de Achterhoek aan.

De bus werd weer bestuurd door vrijwilliger Bertus Brouwer.

Haantjesdag

Zoals elk jaar doen we mee aan Haantjesdag. In een stand brengen vrijwilligers bij toerbeurt onze activiteiten onder de aandacht en het lukte opnieuw meerdere donateurs te werven.

Oorlog 1940-1945 en schijnvliegveld

Ondergetekende, Johan de Kruijff, is een diepgaand onderzoek gestart naar de achtergronden van het tussen Woudenberg en Leusden aangelegde schijnvliegveld in de periode 1940-1945. Daarbij komen veel onbekende details naar voren.

Inmiddels is hiervoor een samenwerking gezocht en gevonden met de Historische kring Leusden, waarbij ook Herman Schouten zich heeft aangesloten. Op 28 november jl. werden de eerste resultaten op onze historische avond in Eben Haëzer getoond aan een grote groep van ruim 200 belangstellenden. Het schijnvliegveld was gelegen in landgoed Den Treek-Henschoten. Met haar bestuurslid mevrouw Fleur de Beaufort vindt intensieve informatie-uitwisseling plaats.

Wij mogen een begroting bij het landgoed indienen voor het maken van een maquette van het schijnvliegveld. De standplaats van de maquette is de Oudheidkamer, maar hij zal ook uitgeleend worden aan andere organisaties, zoals Den Treek-Henschoten, Flehite of Kamp Amersfoort.

Publicaties

De openingen gaven ruim gelegenheid ons middels de pers op de kaart te zetten. Ook www.woudenbergopdekaart.nl heeft daarin een grote bijdrage geleverd. Verder werd o.l.v Wim de Greef drie keer het blad *Oud Woudenberg* vol interessante wetenswaardigheden uitgebracht en op 12-12-2012 werd een Klapperman over boerderij de Lagemaat uitgegeven, geschreven door wijlen de heer C. Wolswinkel.

Archieven digitaliseren

Herman Schouten geniet van zijn pensionering, maar gelukkig voor ons houdt hij zich bezig met archiefonderzoek en door het te digitaliseren wordt het toegankelijk.

Zo heeft hij zich gericht op het digitaliseren van de archieven van Ridderhofstad Geerestein en Ridderhofstad Groenewoude. Daarnaast worden dagboeken van prominente personen uitgewerkt. De resultaten zullen in de komende jaren zichtbaar worden in verschillende thema's van Oud Woudenberg. Herman zal ook het eigen archief van onze stichting digitaliseren.

Hete zomer

Tijdens warme dagen lopen de temperaturen in het Cultuurhuis en daarmee de Oudheidkamer (te) hoog op. Daarom hebben wij een deskundige laten beoordelen of onze oudheden daardoor schade zouden oplopen. Dat blijkt nauwelijks het geval te zijn. Daarom kunnen we om die reden geen klimaatbeheersing aanvragen.

De deskundige adviseerde verder dat de temperatuur flink lager gehouden kan worden als de glazen koepel voorzien wordt van een warmte afzuigsysteem. Daarvoor wordt naar een (financiële) oplossing gezocht.

Lezingen

Mees de Man heeft op 10 oktober 2012 in het kader van de *Maand van de Geschiedenis* een prachtige en vrolijk getinte lezing gehouden over het thema *Arm en Rijk*. De Oudheidkamer was goed gevuld met aandachtige toehoorders.

Interviews met Woudenbergers

Ondergetekende Johan de Kruijff heeft in het afgelopen jaar vele interviews gehouden met markante Woudenbergers, die de seniorenleeftijd hebben bereikt. Meestal werd dit op video opgenomen.

Op 28 november 2012 werd het interview met onze nestor Wim van der Wiel aan een groot publiek getoond. Gezien de reacties is dat zeker in de smaak gevallen en zal zeker vervolgd worden met andere bekende Woudenbergers.

Project Toen en Nu

De Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij (B.D.U.) heeft gevraagd of wij gedurende lange tijd tweewekelijks een rubriek in het weekblad *De Woudenberger* willen vullen met historische thema's en foto's van toen en nu, met daarbij behorende tekst. Ody Honders en Mees de Man nemen dat voor hun rekening.

Wisselexposities

In november 2012 heeft de Catharinakerk in onze Oudheidkamer een expositie ingevuld over haar 50 jarig bestaan in Woudenberg. Er zijn veel bezoekers geweest.

Bedankt en wensen

Namens het bestuur bedank ik alle vrijwilligers voor hun belangeloze en fantastische inzet, die zij in het afgelopen intensieve jaar hebben gegeven. Verder hoop ik dat wij in 2013 weer een beroep op u kunnen doen. Rest mij u een goede jaarwisseling toe te wensen met veel voorspoed en gezondheid in 2013.

Johan de Kruijff, voorzitter

En het was nog lang gezellig onder elkaar. (foto Gerrit van de Berkt)

4. Expositie *Winterpret*³⁰

De expositie 'Winterpret' in de tentoonstellingsruimte van de Oudheidkamer.
(foto Annie Robbertsen)

De beheerder van de Oudheidkamer, Annie Robbertsen is, zoals gebruikelijk weer in beweging en ontwikkelde in de expositieruimte de wisseltentoonstelling *Winterpret*. Deze is te zien in de maanden januari en februari 2013.

Tot ons genoegen hebben de Cultuurhuispartners dit thema ook overgenomen.

Het resultaat mag er dan ook zijn.

In overleg met de cultuurcoördinator is een prachtig programma opgezet en enkele aspecten benoem ik.

³⁰ Dit is de tekst van de toespraak bij de opening van de expositie *Winterpret* op 9 januari 2013 door Johan de Kruijff namens alle partners van het Cultuurhuis.

Vandaag is begonnen:

(ook op de Olympische winterspelen starten er onderdelen vóór de officiële opening)

-kinderatelier op een aantal woensdagmiddagen met als thema *Sneeuw en IJs*,

-breicafé: Kun je breien of wil je het leren?

-marktverkoop van de Welfare en 't Wolwinkeltje,

-18 januari filmavond *50 jaar na de Elfstedentocht 1963*, geopend door Ed Verheijen onze schaatsheld van weleer,

-7 februari 2013 lezing Ed Verheijen, Chef de Mission winterspelen 2006 en de weg er naar toe

In de Oudheidkamer is de prachtige tentoonstelling *Winterpret* opgezet. Evenals landelijk is winterpret in Woudenberg te relateren aan schaatsen. Een oer Hollandse sport.

Op deze expositie is daar dan ook de nadruk opgelegd: een fantastisch beeld van Woudenbergse schaatsters op ons Henschotermeer.

Met eveneens een uitzicht op de prijzenkast en exclusieve attributen van de Woudenbergers Ed Verheijen en Rieneke Demming.

In de jaren 60 en 70 waren zij internationale schaatstoppers.

Speciaal aandacht voor de Olympische toorts van de winterspelen 2006 in Turijn van

Chef de Mission Ed Verheijen.

Daar omheen zijn oude winterse attributen beschikbaar gesteld door Woudenbergers. De 25 jarige Woudenbergse IJsvereniging heeft in de Oudheidkamer een fraaie expositie.

Verder zijn in het Cultuurhuis meerdere deelexposities uitgesteld, zoals de arrenslee en de moeder met kinderwagen.

Graag verklaar ik de expositie *Winterpret* voor geopend door het aanbieden van een blik winterse kost aan de initiatiefnemer Annie Robbertsen.

Woudenberg, 9 januari 2013

Johan de Kruijff, voorzitter Stichting Oud Woudenberg

5. Bestuurswisselingen

We hebben afscheid genomen van Jan van Egdom en Jeanine Schaling als bestuursleden en van haar man Eric als vrijwilliger.

Jarenlang mochten we gebruik maken van de kennis en kunde die Jan van Egdom bezit op het bestuurlijke vlak.

Ook heeft hij letterlijk keer op keer de handen uit de mouwen gestoken. Kortom een veelzijdig bestuurslid.

Wij danken Jan hierbij hartelijk voor zijn inbreng.

Hij heeft te kennen gegeven als vrijwilliger bij Oud Woudenberg betrokken te willen blijven. Dat stellen wij zeer op prijs.

Jeanine en Eric Schaling hebben zich ruim een jaar lang ingezet.

Eric heeft veel tijd gestoken in het mede opzetten van de computerpresentatie *Reis door de tijd* en van de website www.woudenbergopdekaart.nl.

Wij danken Jeanine en Eric hierbij hartelijk voor hun enthousiasme en inzet en wij wensen hen veel succes in de nieuwe uitdagingen die zij aangaan.

Namens alle bestuursleden,
Johan de Kruijff, voorzitter

6. Gastheer/vrouw gevraagd

Graag brengen wij u nog iets onder de aandacht.

Wie van u is bereid om gastheer/vrouw te zijn op de zaterdagochtend, en ook eventueel op andere openingstijden?

Er is vraag naar om dan open te zijn. Het gaat om af en toe dienst te doen zodat we het publiek dit kunnen bieden.

Ook vrijwilligers die (nog) niet deze taak hebben, mogen zich melden
Een uitdaging!

Informatie en aanmelden bij Annie Robbertsen, telefoon 033-2858530 of per e-mail fam.robberlsen@online.nl

Een hartelijke groet namens het bestuur,
Annie Robbertsen

7. Expositie *Oranje boven!*

*Koningin Beatrix maakte op 28 januari bekend dat zij op 30 april 2013 zal aftreden en dat prins Willem-Alexander haar opvolgt.
(foto uit de tv-uitzending)*

Het plan was om najaar 2013 met een expositie aandacht te vragen voor 200 jaar koninkrijk en de Oranjes.

Nu de koningin haar aftreden bekend heeft gemaakt willen we nog voor de nieuwe koning wordt ingehuldigd een expositie inrichten met het thema *Oranje boven!*

Medio april dient dit dan gereed te zijn, dan kunnen we nog voor de laatste Koninginnedag al onze opgeslagen oranjespullen tonen.

Van fraaie staatsieportretten tot theelepeltjes, veel foto's, boeken, enz.

Hebt u nog iets bijzonders waarvan u denkt dat we dat vast niet hebben en u wilt het (tijdelijk) afstaan, meldt u dat dan even.

We zijn benieuwd. Volg de pers voor actuele informatie.

Oranje boven betekent ook: boven in het Cultuurhuis wordt het Oranje!

Helpt u mee? en.....kom zeker kijken!

Informatie en aanmelden bij Annie Robbertsen, telefoon 033-2858530 of per e-mail fam.robbersten@online.nl .

Een hartelijke groet namens het bestuur,
Annie Robbertsen en Piet de Kruijff

8. Nieuwe aanwinsten voor de collectie

Vanaf dit nummer van *Oud Woudenberg* willen we u op de hoogte brengen welke stukken aan onze stichting geschonken worden.

Wellicht komt u hierdoor zelf op een idee wat u aan ons kunt toevertrouwen, zodat het centraal bewaard blijft en gebruikt kan worden voor exposities. U zult lezen dat wat geschonken wordt zeer divers is. Hieronder een overzicht van de nieuwe aanwinsten die zijn binnengekomen tussen 1 januari en 11 februari 2013. Alle gevers onze hartelijke dank!

- G. van de Berkt -Gedrukte foto in lijst van koningin Wilhelmina, prins Hendrik en prinses Juliana, ca. 1925.
-Boek: *Zo leeft Wilhelmina voort*
- R.C. Beumer -Zes leesboekjes en twee leerboekjes lagere school periode 1955-1965
-Wandbord met gemeentewapen van Woudenberg
-Twee stropdassen met gemeentewapen
- J. v. Egdome Hz. Drie rouwkaartjes uit 1949 verzonden aan de familie Van Egdome-Schoonhoven, Griffdijk.
- G. Heijkamp Luidklokje, brons, met cijfer '1' aan de buitenkant, gevonden in Cothen op land langs de Kromme Rijn tussen 1950 en 1970 door de vader van de schenker, die daar toen werkte op een agrarisch bedrijf. Waarschijnlijk door baggerwerkzaamheden daar terecht gekomen. (zie foto)

- O.G.A. Honders Uit de nalatenschap van zijn grootmoeder G.Honders-Ton (1878-1965): drie wandborden over Napoleon en een messing vaasje met drie lepeltjes gemaakt van munten uit de periode 1878-1940.
- E. Leijenhorst Zes gescande foto's via e-mail ontvangen. Afgebeeld zijn de familie Honders en hun garagebedrijf aan de Poort en brandweermannen in uniform.
- H. van de Munt Doosje voor ring met opschrift: 'v.d. Lagemaat Juweliers, Dorpsstraat 53, Woudenberg'
- A. van Oort-van Laar Inpakpapier met opdruk 'A. van Ginkel-Hartman, manufacturen, Voorstraat' en vier krantenpagina's van *De Woudenberger* van 6 oktober 1971.
- R. de Pree, Sittard Vijf fotoalbums van zijn vader, de heer J. de Pree, burgemeester van Woudenberg 1981-1985. De opschriften van de albums luiden: 'Installatie Woudenberg' (2x) , 'Periode Woudenberg', 'Woudenberg' en 'Afscheid Woudenberg' (zie foto)

De heer R. de Pree en echtgenote bij de fotoalbums van zijn vader, die zij hebben geschonken.

C. Verhoef-Moesbergen, Scherpenzeel	Foto van J. Douma, directeur van Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' in de periode 1897-1947.
D.A. Verkerk	-Foto uit 1918 van J.A. van Iddekinge Hofkamp, eerste kassier van de boerenleenbank ter plaatse. -Twee boeken: <i>Weggevlotene jaren</i> (deel 1 en 2), door ds. L.C. Schuller tot Peursum, predikant te Woudenberg 1870-1875. -Het boek: <i>Uit mijn leven, herinneringen</i> , door ds. H.M. van Nes, predikant te Woudenberg 1888-1892. -Vier fotokopieën van <i>De Holevoet</i> 2 november 1923. -Vier bladzijden <i>De Nieuwe Holevoet</i> 23 april 1955.
Diverse personen	Vele foto's om te scannen voor onze collectie.
N.N.	Kop en schotel (2x) met gemeentewapen.
N.N.	Drie (lege) vooroorlogse geneverkruiken.
T. Pul-Vink	Twee geborduurde witte tafelkleedjes.
J.N. Schofield-van Andel	-drie leesboekjes -vijf leerboekjes -vijf werkboekjes lagere school, periode 1930-1950
H. Schouten, Veenendaal	-Tijdschrift <i>Utrecht in Woord en Beeld</i> , 2 aug. 1935 -Het boek <i>Kamp Amersfoort</i> door Geraldien von Frijtag Drabbe Künzel
G. Sinke-Luehof	Borstrok, flanel, met knopen, anti-reumatisch, maat 7, merk Ceveti.
M.J. Sinke	IJzeren haak, mogelijk voor het ophangen van vlees om te roken.

M.J. Sinke

Ruim 100 boeken, rapporten en brochures over de volgende onderwerpen:
-geschiedenis van Woudenberg en omliggende plaatsen,
-streekgeschiedenis van de Gelderse Vallei, de Utrechtse Heuvelrug, de provincie Utrecht, de Grebbelinie, het Valleikanaal, de spoorlijnen Amersfoort-Kesteren en Utrecht-Arnhem,
-Woudenbergse predikanten,
-boeken over genealogie, cartografie en topografie,
-boeken over sociale- en culturele onderwerpen.
De uitgaven bestrijken een periode van bijna tweehonderd jaar. (zie foto)

De heer Sinke (rechts) overhandigt het oudste boek van zijn schenking aan bestuurslid Wim de Greef. Het betreft de eerste druk uit 1824 van 'Merkwaardig verhaal', over het leven van ds. M.C. Vos, predikant te Woudenberg 1785-1789.